

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Дизайн середовища	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	обов'язкова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	1

ВВЕДЕННЯ В СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Семестр 1 2023/24 н.р.

Лектор	Трегуб Наталія Євгеніївна, кандидат архітектури, доцент кафедри «Дизайн середовища» ХДАДМ
E-mail	kafedra.inob@gmail.com
Заняття	за розкладом (online Skype, Meet)
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 2, ауд. 204
Телефон	(057) 706-02-46 (кафедра «Дизайн середовища»)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з лектором є електронні листи (тільки у робочі дні до 17-00). Умови листування: в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни; в полі тексту листа позначити ПІБ студента, який звертається (анонімні листи на розглядаються); файли підписуються таким чином: прізвище_завдання. Розширення: текст – doc, docx, ілюстрації – jpeg, pdf. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю (відповіді на тести, реферати) мають бути надіслані на пошту викладача або кафедри. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами для вивчення дисципліни «Введення в спеціальність» є: Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», що затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391. В ньому наведено: *теоретичний зміст предметної області*: поняття, концепції, принципи дизайну та їх використання для забезпечення заданих властивостей та естетичних характеристик об'єктів дизайну (за спеціалізаціями) та *методи, методики та технології*: методики проектування та виготовлення одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну; технології роботи у відповідних спеціальних матеріалах (за спеціалізаціями). Ряд компетентностей випускника (з переліку інтегральної, загальних і спеціальних – фахових, предметних) забезпечуються вивченням цієї дисципліни - «Введення в спеціальність».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Базою навчального тезаурусу дисципліни «Введення в спеціальність» є складений за авторською методикою курс лекцій (укладач к. арх., доцент Наталія Трегуб), який охоплює термінологічні, історичні та сучасні дані (монографії, підручники, навчальні посібники, словники-довідники, каталоги, електронний ресурс мережі Інтернет зі світової та вітчизняної архітектурно-дизайнерської практики). Лекційний матеріал супроводжується відповідними наочними зразками у вигляді слайд-презентацій та відео.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові науково-інформаційні матеріали, літературні джерела, у тому числі актуальні розробки в галузі дизайну середовища, ландшафтного дизайну, промислового дизайну, рекламного дизайну, графічного, web дизайну та медіа-дизайну можна переглянути у мережі Інтернет. Відповідні посилання на потрібний сайт надаються лектором підчас занять або за проханням студента після закінчення лекції, а також в процесі електронного листування.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Зошит для ведення конспекту лекцій, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Для іноземних студентів, які недостатньо володіють державною мовою України пропонується використання необхідних для паралельного перекладу гаджетів (смартфону, планшету, ноутбуку). Головною програмою, необхідною для опанування лекційного матеріалу та виконання рефератів є Microsoft Word. Проведення лекцій в системі ONLINE – в програмі SKYPE.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни є розкриття загальнотеоретичних науково обґрунтованих положень про сфери проектно-творчої діяльності дизайнера середовища.

Завдання дисципліни:

- сформувати у студентів стійку мотивацію до теоретичних і практичних основ середовищного дизайну та потребу в цій галузі знань;
- сформувати у студентів термінологічний апарат дисципліни «Введення в спеціальність»;
- сформувати у студентів знання про сферу проектно-творчої діяльності дизайнера предметно-просторового середовища.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні термінологічні поняття дисципліни «Введення в спеціальність» за спеціальністю «Дизайн», історію зародження дизайнерської освіти в Європі та на теренах України, провідні закордонні та українські навчальні заклади, їх методики та науково-теоретичні звитяги, сфери діяльності сучасних дизайнерів середовища та вимоги до їх професійної підготовки, концепції всесвітньо відомих дизайнерів та архітекторів середовища, основні різновиди дизайну та категорії об'єкта дизайну, типологію середовищних об'єктів і систем, основні компетенції, що формуються у результаті навчання за освітньо-професійною програмою «Дизайн середовища», а також посади, на яких працевлаштовуються випускники-бакалаври ОПП «Дизайн середовища».

вміти: характеризувати основні етапи розвитку дизайну як творчого методу, процесу та результату художньо-проектної діяльності, аналізувати світовий досвід проєктантів предметно-просторового середовища, аргументовано оцінювати та формувати художньо-проектну концепцію, виявляти і застосовувати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом першого (осіннього) семестру 1 курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, з них: аудиторні лекційні (30 годин), самостійна робота (60 годин). Дисципліна структурується з 2-х розділів (2-х змістових модулів), які містять 15 тематичних лекцій. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Введення в спеціальність» є загальні науково-теоретичні аспекти професійної підготовки дизайнера середовища, сфера його проектно-творчої діяльності, орієнтованої на проєктування гармонійного і функціонально досконалого оточення людини, генезис світової дизайнерської освіти, концепції провідних фахівців в галузі предметного дизайну та

архітектурного середовища, типологія середовищних об'єктів і систем, основні категорії об'єкту дизайну. Рубіжна перевірка рівня і якості отриманих знань здійснюється у процесі тестування та виконанням письмових контрольних робіт, рефератів (за необхідністю), підсумкова – під час заліку.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення лекційних занять. Самостійна робота студента спрямована на закріплення лекційних тем і підготовку письмових відповідей та рефератів. Зміст самостійної роботи включає пошук і аналіз додаткової інформації, складання рефератів доповідей за лекційними темами, підготовку усних і письмових відповідей під час рубіжного контролю і заліків, а також (за бажанням) написання тез доповідей для участі в студентських наукових конференціях.

РОЗПОДІЛ ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

тиждень	Назва теми лекції	Кількість годин лекційних/самостійних	Анонс лекційного матеріалу
1	2	3	4
Модуль 1.			
Змістовий модуль 1. Загальні науково-теоретичні основи освітньо-професійної програми «Дизайн середовища»			
1.	Тема 1. «Предмет, мета, завдання дисципліни «Введення в спеціальність».	2/4	Окреслюються: термінологічний апарат дисципліни «Введення в спеціальність», поняття «дизайн», «середовище», «теорія дизайну». Двоїста природа дизайну.
2.	Тема 2. «Протодизайн. Етапи розвитку дизайну».	2/4	Розглядаються різновиди дизайну. Мета і завдання дизайну середовища. Суб'єкт дизайну. Дизайн-об'єкт. Побудова ідеальної моделі цілісно-структурованого об'єкту. Основні категорії об'єкта дизайну. Перспективи поширення дизайну як проектно-творчої діяльності.
3.	Тема 3. «Зародження та розвиток дизайнерської освіти в Європі та в Україні».	2/4	Розглядається історичний досвід реформування західноєвропейської архітектурної та художньої освіти, навчальні заклади - фундатори дизайн-освіти (BAUHAUS, ВХУТЕМАС-ВХУТЕІН). Митці ідеології авангарду (В. Єрмілов, В. Кандинський, К. Малевич, В. Татлін, П. Філонов). Супрематизм. Лучизм. Засновники українського дизайну (Микола та Еміль Страхов, Василь Енгельмейер, Павло Столяров). Функції філій ВНДІТЕ в Україні. Структура та дисципліни освітньо-професійної програми «Дизайн середовища» у ХДАДМ.

4.	Тема 4. «Сфера дизайну середовища».	2/4	Розглядаються вимоги та завдання підготовки сучасних дизайнерів. Аналітичний та художній аспекти діяльності дизайнера. Якості дизайнера-професіонала.
5.	Тема 5. «Парадигми ХХ – поч. ХХІ ст.».	2/4	Розглядаються пануючі стилі у ХХ – поч. ХХІ ст. та погляди (на культуру, професію, науку, мистецтво, світоустрій). Функціоналізм. Експресіонізм. Органічна архітектура та регіоналізм. Модернізм. Структуралізм. Неомодернізм. Символізм. Історизм. Постмодернізм. Деконструктивізм. Гай-тек. Постструктуралізм. Постурбанізм.
6.	Тема 6. «Форми організації систем дизайну».	2/4	Розглядаються концепції систем стафф-дизайну, «незалежного» дизайну, нон-дизайну.
7.	Тема 7. «Основи теорії дизайну».	2/4	Розглядаються авторські теоретичні концепції дизайну (Джон Глоаг, Філіп Ешфорд, Джіо Понті, Джордж Нельсон, Томас Мальдонадо) та їх роль у формуванні професійної дизайнерської ідеології.
8.	Тема 8. «Компетенції за ОПП «Дизайн середовища».	2/4	Розглядаються компетенції (проектна, дослідницька, соціально-особистісна, інтеркультурна, організаційно-контрольна), що формуються в результаті навчання за освітньо-професійною програмою «Дизайн середовища».
Модуль 2.			
Змістовий модуль 2. Дизайн спеціалізованих типів середовища та середовищного обладнання: житлового, громадського, промислового, урбанізованого			
9.	Тема 9. «Дизайн як процес проектування».	2/4	Розглядаються дизайн-засоби (методичний інструментарій проектування і реалізації об'єктів: матеріалознавчий, технологічний, художній, інформаційно-семіотичний). Передпроектний аналіз, формування проектного задуму та методики формоутворення.
10.	Тема 10. «Структура предметно-просторового середовища»	2/4	Розглядаються поняття: Простір в дизайні; Предметне наповнення. Екістика. Інвайронмент. Архітектура «великих просторів». Контекстуалізм. Дух місця. Архетип. Паттерн. Архітектура великих просторів. «Архітектура, що говорить». «Контейнерна архітектура». Партиципація.
11.	Тема 11. «Дизайн і мистецтво»	2/4	Розглядаються поняття: стиль в архітектурі, у мистецтві та в дизайні; Поняття: ленд-арт, концептуальне мистецтво, арт-дизайн, адгокізм, алюзіонізм, артизація, асамбляж, ар-деко, інсталяція, перформанс, кіч і кемп.

12.	Тема 12. «Середовищний дизайн».	2/4	Розглядаються: універсальний дизайн, дизайн аудіовізуальних комунікацій; світловий урбанізм, дизайн фірмового стилю (корпоративний дизайн). Розглядаються: експодизайн (виставки, музеї); дизайн святкового середовища (фестивалі, форуми, ярмарки). Дизайн сценічного простору. Мультимедійна сценографія. Декораторське мистецтво.
13.	Тема 13. «Системний підхід в дизайні».	2/4	Розглядаються основні фази системного дизайну: дизайн-концепція, дизайн-програма, дизайн-сценарій. Формування загальної структури моделі проектної дизайн-концепції. Визначення, типологія, мета, методи і структура дизайн-програми.
14.	Тема 14. «Типологія синтезу дизайну, архітектури та образотворчих мистецтв».	2/4	Розглядається синтез дизайну, просторових і часових мистецтв у формуванні предметно-просторового середовища. Типологія і специфіка синтезу дизайну, архітектури і мистецтв (конгломератний, ансамблевий, органічний). Містобудівельне, архітектурно-ландшафтне середовище (урбаністичний синтез). Ревіталізація історико-культурного середовища.
15.	Тема 15. «Взаємодія оточуючого середовища та людини».	2/4	Розглядаються основи психології міського середовища, відео-екологія, образ міста (шляхи, кордони, райони, вузли, орієнтири), формоутворююча дія кольору в архітектурі та дизайні, семантика містобудівельних об'єктів, диференціально-психологічні аспекти сприйняття та оцінки міського середовища.
РАЗОМ		Лекційних – 30 годин; Самостійних – 60 годин.	

* Матеріали лекцій підлягають перманентному оновленню і доповненню з відповідним корегуванням.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Рубіжний контроль знань здійснюється шляхом проведення контрольних письмових робіт. Підсумковою формою контролю з дисципліни є залік, а також урахування активності студента під час лекційного циклу, оцінки контрольної роботи та регулярності відвідування аудиторних занять. На оцінку може позитивно вплинути написання тез доповіді для участі в науковій студентській конференції на основі матеріалів даної навчальної дисципліни. Підготовка тез доповіді чи статті оцінюються додатковими балами (в межах 1 – 5).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРАВИЛА ЛЕКТОРА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. На проведення занять з дисципліни розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки у закладі вищої освіти. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, будь то занадто гучне спілкування, вільне пересування аудиторією чи користування мобільними телефонами. З боку лектора вітається активна участь студента і його власна думка в обговоренні актуальних питань, що розглядаються. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини лектор має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з навчальною частиною та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять лектор інформує студентів через старосту групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Не припустимі пропуски лекцій студентами без поважних причин. Причини пропуску занять мають бути підтверджені деканатом факультету ДС. У разі пропуску занять студент має самостійно опрацювати матеріали теми лекції і зробити відповідні записи в конспекті. Відсутність студента на контрольних заняттях (на модульному тижні) і невиконання відповідей на тести безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 5 балів за пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час написання рефератів, тез і текстів доповідей для участі в конференціях студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (не допускається

плагіат – суттєве запозичення або копіювання в статті/рефераті чужих матеріалів без посилання на автора чи оригінал об'єкту середовища (предмету дизайну).

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Змістові модулі / теми	Форма звітності	Бали
Змістовий модуль 1, теми 1-8	Виконання практичного завдання 1 (термінологія, есе) Поточний контроль	0 – 30 0 - 10
Розділ 2, теми 9-15	Виконання практичного завдання 2 (реферат або відео) Поточний контроль	0 – 30 0 - 10
	Залік	20
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю, при складанні реферату за обраною темою, прийняв участь у конкурсі студентських робіт, підготував video за темою, додатково підготував тези доповіді для наукової конференції, виступив з доповіддю на студентській конференції.
A	17–19	37–39	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю, при складанні реферату за обраною темою, підготував відео матеріали за темою.
A-	16	36	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю.
B	12–15	32–35	Студент добре опанував обсяг матеріалу самостійного курсу.
C	8–11	22–31	Студент в цілому добре опанував матеріал теми та самостійного курсу, творчо та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки.
D	4–7	10–21	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал самостійного курсу.
E	1–3	1–9	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має багато значних недоліків (відсутність змістовного аналізу аналогів, несвоєчасна подача виконаної роботи на залік без поважної причини тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час лекцій при обговоренні проблемних питань тематики та методології світової дизайн-освіти (3 бали), виступу на конференції та публікацію статті у збірнику матеріалів студентської конференції, або у фаховому виданні (5 балів).

КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Заплановані результати освоєння дисципліни (компетенції)	Заплановані результати навчання дисципліни
<p>Інтегральна компетентність (ІК)</p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p>	<p>РН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.</p>
<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;</p> <p>ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;</p> <p>ЗК 7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;</p> <p>ЗК 9. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p>	<p>РН 3. Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проекту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p> <p>СК 5. Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.</p>	<p>РН 13. Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.</p> <p>РН 14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.</p> <p>РН 15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнотришки у мистецьких практиках.</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Основна література**

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: Навч. посіб. К.: Вид. ПАРАПЛАН, 2021. 240 с.
2. Бойчук О. Дизайн постіндустріальної епохи: нові виміри, нові вимоги. Вісник ХДАДМ, 2017, № 5, с. 66-72.
3. Бойчук О. Баухауз: грані феномена. Prima Interior, 2019, №3, с. 38-43.
4. Джермен Галегуа. Розумні міста. Пер. з англ. О. Стукало. Київ. Вид-во ArtHuss, 2021. 192 с.
5. Зіненко Т.М., Зіненко (Редько) А.В. Володимир Шаповалов та сучасна харківська кераміка. Вісник ХДАДМ, 2021, № 2. С.135-146.
6. Зиміна С.Б. Стилі інтер'єру: Посібник. – К., Вид-во «Довіра», 2018. 359, [1] с.
7. Йоганнес Ігтен. Наука дизайну та форми. Вступний курс, який я викладав у Баухаузі та інших школах. Пер. із нім.: переклав Сергій Святенко. ArtHuss Київ. Вид-во «ArtHuss», 2021. 136 с.
8. Лендрі Ч. Креативне містотворення: його сила і можливості / Чарлз Лендрі: пер. з англ. А. Діамант: передмова В. Омеляна; худож.-оформлювач М. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 252 с.
9. Рибалко С.Б. Харківська школа дизайну: творча майстерня Ігоря Остапенко. Вісник ХДАДМ, 2021, № 2. – С.147-161.
10. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П., Резанова Н.О. Дизайн середовища: Словник-довідник. За ред. д. філос. н. проф. І.С. Рижової. Львів: Простір-М., 2017. – 360 с. ISBN 978-617-7501-21-2.
11. «Соціальні конденсатори епохи» - просторові новації у зодчестві модернізму = «Social condensers of the Age» - space innovations in architecture of modernism: тези міжнародної конференції, 20-21 квітня 2021 р., м. Харків. Наук. ред. О.П. Буряк, Харків: Раритети України, 2021, 88 с.; укр., англ.
12. Трегуб Н.Є. Логіко-методологічні аспекти концептуального дизайну середовища // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Архітектура і дизайн». Традиції. Новітність. Майбутнє». Івано-Франківськ, 2018. – С. 77-80.
13. Wenjun Wei. Fundamentals of Landscape Ecology. Universal Wiser Publisher, 2021. – 252 p.

Додаткова література

14. Інновації в архітектурі та дизайні: збірник матеріалів I міжнародної наук.- практ. конф., Київ (травень 2022 р.). М-во культури та інформ. політики України, М-во освіти і науки України. Національна акад. образ. мист.-ва і арх.-ри [за ред.: О.А. Трошкіної]. – Київ: НАОМА, 2022. – 310 с. Колектив авторів.
15. Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: збірник матеріалів II міжнародної наук.- практ. конф., Київ (травень 2023 р.). М-во культури та інформ. політики України, М-во освіти і науки України. Національна акад. образ. мист.-ва і арх.-ри [за ред.: О.А. Трошкіної]. – Київ: НАОМА, 2023. – 333 с. Колектив авторів.
16. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.ubuv.gov.ua/>